

NK - 2219/K62/11

PROTOKOL
ze závěrečného hodnocení výzkumného záměru
Ministerstva kultury za rok 2010

Identifikační kód projektu: *MK00002322101*
Název projektu: *Vytvoření virtuálního badatelského prostředí pro zpřístupnění a ochranu digitálních dokumentů*
Příjemce: *Národní knihovna České republiky*
Osoba odpovědná za odb. úroveň projektu: *Mgr. Adolf Knoll*

K výzkumnému záměru byly vypracovány dva oponentní posudky (prof. RNDr. Luděk Matyska, CSc., doc. RNDr. Jiří Veselý, CSc.). Řešení bylo posouzeno hodnotící komisí MK pro hodnocení návrhů nebo výsledků výzkumných záměrů z oblasti knihoven na jednání dne 28. 4. 2011, kterému předsedal Ing. Martin Svoboda.

Na základě rozhodnutí MK o poskytnutí institucionální podpory na výše uvedený výzkumný záměr ze dne 30. 1. 2004, č.j. 3035/2004, ve znění pozdějších rozhodnutí MK o poskytnutí institucionální podpory vydaných v letech 2005 až 2010, činily celkové uznané náklady výzkumného záměru 90.318.000 Kč, z toho celková výše podpory poskytovatele 17.603.000 Kč (neinvestiční dotace: 16.483.000 Kč, investiční dotace: 1.120.000 Kč), z toho v roce 2004 bylo poskytnuto 2.000.000 Kč, v r. 2005 2.105.000 Kč, v r. 2006 2.447.000 Kč, v r. 2007 2.750.000 Kč, v r. 2008 2.687.000 Kč, v r. 2009 2.935.000 Kč a v r. 2010 2.679.000 Kč. Kromě toho byla realizace výzkumného záměru v roce 2010 dofinancována částkou 721.000 Kč, poskytnutou jako neinvestiční dotace na základě rozhodnutí MK o poskytnutí institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace ze dne 17. 2. 2010, č.j. 2337/2010. Tyto finanční prostředky byly vyčerpány beze zbytku a vynaloženy účelně a efektivně v souladu se zmíněnými rozhodnutími.

Uživací a vlastnická práva k výsledkům výzkumného záměru byla upravena smlouvou o využití výsledků mezi Ministerstvem kultury a Národní knihovnou ČR ze dne 18. 10. 2007.

Cíle výzkumného záměru byly stanoveny takto: 1. Vytvoření informačního systému digitalizovaných dokumentů, schopného spolupracovat s vyššími metasystémy vytvářejícími konkrétní badatelská prostředí na světové úrovni a s datovými úložišti různého charakteru včetně úložišť vzdálených a síťových. 2. Optimalizace výroby a strukturace digitálních dokumentů ve vztahu k mezinárodním projektům a novým, teprve schvalovaným standardům. 3. Řešení vzájemné nezávislosti uložení archivních a uživatelských kopií digitálních dokumentů za účelem trvanlivějšího a pružnějšího zpřístupnění a spolehlivé archivace. 4. Vytvoření personalizace virtuálního badatelského prostředí na bázi digitalizovaných vzácných knihovních dokumentů včetně plných textů. K výslednému hodnocení byla předložena závěrečná zpráva zpracovaná dle požadavků poskytovatele včetně vyúčtování.

Výzkumný záměr přispěl k vytvoření dvou digitálních knihoven: Manuscriptorium (<http://www.manuscriptorium.eu>), které obsahuje rukopisy, staré tisky a historické mapy, a Kramerius (<http://kramerius.nkp.cz>), zaměřené na novodobé dokumenty vydané po roce 1800. Obě tyto knihovny byly zapojeny do Evropské knihovny TEL (The European Library - <http://theeuropeanlibrary.org>) a evropského portálu EUROPEANA (<http://www.europeana.org>). Pro všechny zpřístupňované typy dokumentů byly připraveny standardy popisu dokumentů v XML včetně jejich struktur. Zmíněné standardy byly přijaty jako národní, v případě Manuscriptoria ve spolupráci s EU projektem ENRICH vznikl mezinárodní standard na bázi TEI P5. Prosazení standardu TEI P5 otevřelo prostor pro vytvoření skutečného virtuálního prostředí zaměřeného na práci s texty, nikoliv pouze jejich archivaci a katalogizaci. Zejména Manuscriptorium splňuje všechny požadavky na virtuální badatelské prostředí tím, že agreguje data cca jednoho sta českých a evropských institucí do celku, umožňujícího badatelům pracovat s daty z velmi rozmanitých zdrojů. V současné době je největší a nejkomplexnější digitální knihovnou středověkých rukopisů na světě, která má respektované postavení. Personalizované uživatelské prostředí umožňuje tvorbu dynamických a statických sbírek, k dispozici jsou i jazykové překladače. Z tohoto pohledu je digitální knihovna Kramerius je spíše vedlejší aktivitou výzkumného záměru propojenou se standardními katalogy, umožňující prohlížení digitálních dokumentů. Výzkumný záměr podnítl také vytvoření řady užitečných nástrojů pro výrobu a zpřístupnění dat a zavedení postupů a metodik, které naleznou uplatnění při masové digitalizaci a

garantují kvalitu vytvářených digitálních kopií knihovních deposit. Oponent prof. Matyska vyzdvihl rovněž výsledky v oblasti práce s obrazy a digitalizaci rozsáhlých datových souborů, především historických map.

Výsledky výzkumného záměru schválené hodnoticí komisí:

Rok uplatnění 2004:

- Formát virtuální reprezentace kulturního objektu (D - článek ve sborníku)
- Digitized cultural heritage (J - článek v odborném periodiku)
- Definice typu dokumentu pro plné texty středověkých a raně novověkých rukopisů (T - prototyp)
- Definice typu dokumentu pro zvukové dokumenty (T - prototyp)

Rok uplatnění 2005:

- Creation and Management of Digital Documents - Considerations for delicate and heritage documents. In: Digitization and Digital Libraries. Information Management Resource Kit. Lesson 4.6 (A - audiovizuální tvorba, elektronické dokumenty)
- Creation and Management of Digital Documents - Preservation of Digital Material. In: Digitization and Digital Libraries. Information Management Resource Kit. Lesson 4.7 (A - audiovizuální tvorba, elektronické dokumenty)
- Creating Virtual Research Environment for Historical Documents (D - článek ve sborníku)
- M-Tool - editor (T - software)

Rok uplatnění 2006:

- Doporučení pro pořizování datových souborů při digitalizaci analogových originálů (A - audiovizuální tvorba, elektronické dokumenty)
- Mezinárodní projekty a praktické otázky prezentace kulturního dědictví (D - článek ve sborníku)
- Editor XML M-TOOL 1.2 pro strukturování digitalizovaných dokumentů Manuscriptorium kompatibilních (S - software)
- MANUSCRIPTORIUM: Integrace vzdálených poskytovatelů dat a distribuovaná digitální knihovna (W - uspořádání workshopu)
- MANUSCRIPTORIUM: Integration of Remote Data Contributors and Distributed Digital Library (W - uspořádání workshopu)
- Automatizovaná služba Manuscriptorium kandidátů (Z - poloprovoz)

Rok uplatnění 2007:

- Towards Creation of a European Digital Library of Manuscripts (D - článek ve sborníku)
- Crearea unei biblioteci europene digitale pentru manuscrise (J - článek v odborném periodiku)
- RELIEF Registr digitalizovaných dokumentů (S - software)
- DTD pro strukturaci historického fulltextu s tabulkami (S - prototyp)
- DTD pro strukturaci historického fulltextu ve verších (S - prototyp)
- Databáze evidenčních záznamů (Z - poloprovoz)
- Implementace formátu METS ve formě Komplexního digitálního dokumentu jako interního formátu digitální knihovny Manuscriptorium (Z - poloprovoz)

Rok uplatnění 2008:

- ENRICH: an eContentPlus Project for Creation of a European Digital Library of Manuscripts (D - článek ve sborníku)
- ENRICH - projekt evropské integrace rukopisů (D - článek ve sborníku)
- Manuscriptorium - European digital library of Manuscripts (D - článek ve sborníku)
- Digitization is not only making images: manuscript studies and digital processing of manuscripts (J - článek v odborném periodiku)
- Aplikace pro vyhledávání duplicitních úseků v TEI dokumentech (R - software)

Rok uplatnění 2009:

- Creation of an International Digital Library of Manuscripts: Seamless Access to Data from Heterogeneous Resources (ENRICH Project) (D - článek ve sborníku)
- Manuscriptorium Digital Library and ENRICH Project: Means for Dealing with Digital Codicology and Palaeography (D - článek ve sborníku)
- Manuscriptorium for Candidates, Version 2 (R - software)

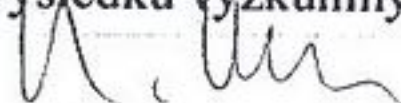
Rok uplatnění 2010:

- Evropský projekt ENRICH a jeho význam pro vybudování virtuálního badatelského prostředí (J – článek v odborném periodiku)
- Manuscriptorium a nové trendy v digitálním zpřístupnění písemného a dokumentárního dědictví (J – článek v odborném periodiku)
- Multiform Unity of Central European Culture: projects ENRICH and REDISCOVER (J – článek v odborném periodiku)
- Stvaranje ambijenta za virtuelno instraživanje istorijskih izvora (J – článek v odborném periodiku)
- ANDI aplikace pro automatizovanou kontrolu kvality obrazových souborů (Z – poloprovoz)
- NK Catalog (Z – poloprovoz) – dosažen při použití podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj VO

Z předloženého a následné rozpravy vyplynulo, že v letech 2004-2010 bylo dosaženo všech cílů výzkumného záměru a předpokládaných výsledků za dodržení časového i věcného postupu řešení. Hodnotící komise doporučila poskytovateli výsledky výzkumného záměru přijmout. Vzhledem k mimořádnému mezinárodnímu přínosu byl tento výzkumný záměr hodnocen jako vynikající.

V Praze dne 4. 7. 2011

Ing. Martin Svoboda,
předseda hodnotící komise MK pro hodnocení návrhů
nebo výsledků výzkumných záměrů z oblasti knihoven

Na vědomí: - 9. 08. 2011

Mgr. Blanka Skučková,
vedoucí samostatného oddělení literatury a knihoven MK ČR

